

Рэспубліканскі семінар «Рэалізацыя нацыянальнага кампаненту зместу навучання як аснова міжкультурных іншамоўных зносін»

“Супастаўляльны аналіз традыцый і звычаяў святаў народаў Беларусі і Вялікабрытаніі як аснова міжкультурных зносін”

Падрыхтавала **Бацюк Ірына Уладзіміраўна**, настаўніца англійскай мовы ДУА “Гімназія з беларускай мовай навучання №23 г.Мінска”

Пачаць сваё выступленне я вырашыла словамі, якія ўбачыла ў прэзентацыі нашага знакамітага суайчынніка, спецыяліста ў вобласці метадыкі іншамоўнай адукацыі Я.І. Пасава. Фраза кароткая, але вельмі слушная, на мой погляд. “Праз культуру дыялога да дыялога культур”. І я зусім не выпадкова абрала яе ў якасці эпіграфа. Бо ва ўмовах сучаснага жыцця, калі культуры як ніколі раней актыўна сутыкаюцца, кантактуюць і канфлітуюць, узнікла неабходнасць выхавання асобы, гатовай да іншамоўнай камунікацыі, асобы, якая валодае высокай культурай мыслення і прафесіяналізмам, паважлівым стаўленнем да іншых народаў, асобы, не абьякавай да лёсу бацькаўшчыны і здольнай усведамляць сваю ролю ў стварэнні культурных каштоўнасцяў нацыі.

І тут варта адзначыць, што ўрокі замежнай мовы ва ўмовах сучаснай школы маюць велізарны выхаваўчы патэнцыял. Пры карэктна арганізаванай працы ў вучняў не толькі ўзрастае цікавасць да гэтага прадмета і краіны, мову якой яны вивучаюць, але і ўзнікае жаданне знайсці адпаведныя рэаліі ў культуры ці побыце сваёй краіны.

Нацыянальныя падручнікі пабудаваныя такім чынам, што, пачынаючы з пачатковых класаў, вучні паглыбляюцца ў атмасферу краіны вивучаемай мовы і яе народа. Несумненна, гэта вельмі важна. Можа, гэта і ёсць адна з пераваг, якая выгадна адрознівае наш прадмет ад іншых. Але толькі на другой ступені навучання нам адкрываецца магчымасць вучыць дзяцей гаварыць і абмяркоўваць тое, што ім часткова ўжо вядома, уяўляе іх жывую цікавасць, пацвярджае ўжо наяўныя веды. І тут варта памятаць пра тое, што ўрокі замежнай мовы павінны не толькі спрыяць навучанню мове і культуры **замежных** краін, але і дапамагаць вучням разгледзець значнасць **сваёй** краіны праз прызму іншых культур і народаў.

У сувязі з гэтым мэта настаўніка замежнай мовы сёння – не толькі навучыць, але і паказаць навучэнцам, што культурная разнастайнасць – гэта норма жыцця і дзейнасці сучаснага полікультурнага грамадства, а дыялог культур – гэта філасофія камунікавання людзей у сучасных супольнасцях краін роднай і вывучаемай моў.

Я не выпадкова абрала сваёй тэмай супастаўляльны аналіз традыцый і святаў народаў Беларусі і Вялікабрытаніі. Праблемы ўзаемадзеяння мовы і культуры, мовы і фальклора з'яўляюцца зараз прыярытэтнымі. Гэта звязана з тым, што старажытныя ўяўленні пра свет, зафіксаваныя ў фальклоры, як раз і ўплываюць на фарміраванне і адлюстраванне нацыянальнага менталітэту. Вывучаючы звычаі і святы, мы вывучаем і тую краіну, якой гэтыя звычаі належаць. Яны дапамагаюць лепш зразумець нацыянальны характар, менталітэт **людзей**, якія стаялі ля вытокаў гэтых традыцый, іх інтарэсы, побыт. І, безумоўна, мэтазгодна вывучаць іх менавіта праз параўнанне альбо супастаўленне з нашымі, беларускімі, традыцыямі і святамі. Бо без іх ведання немагчыма дасканала зразумець нацыянальны менталітэт. Народныя па сваіх вытоках і змесце, яны адлюстроўваюць калектыўны, шматвякавы досвед народа, яго моўную карціну свету, няпісаныя, але вельмі моцныя маральна-этычныя правілы жыцця і паводзін. І, нарэшце, спазнаючы культуру краін **вывучаемай** мовы праз прызму сваёй, дзеці вучацца фармаваць свой уласны светапогляд пра культуру, мінулае, і традыцыі абодвух народаў, робячы гэтым самым каштоўны ўнёсак у сусветную культуру зносін, і, уступаючы такім чынам у дыялог культур.

Гэта ў тэорыі... На практыцы ўзнікае пытанне: як спалучыць святы, скажам, брытанскія з нацыянальнымі такім чынам, каб, па-першае, не адхіліцца ад КТП, а, па-другое, каб вучэбны занятак не згубіў сваёй практычнай каштоўнасці і ў той жа час быў цікавы вучням. І тут на дапамогу настаўніку прыходзяць шматлікія метады, тэхналогіі і прыёмы, апісаныя як у айчынных, так і замежных дыдактыках. І сёння я хацела б спыніцца на такім прыёме развіцця крытычнага мыслення – як шасцікутнае навучанне. Папулярны ў шэрагу школ Вялікабрытаніі, дадзены прыём не надта распаўсюджаны ў нашай краіне.

У чым яго сутнасць? Вучні, падобна руплівым пчолам, якіяносяць у соты нектар, ствараюць свае ўласныя соты, запаўняючы кожную ячэйку неабходнай інфармацыяй. Яны злучаюць шасцікутныя карткі паводле пэўных паняццёвых або падзейных сувязяў. Ёсць мноства варыянтаў выкарыстання дадзенага прыёму. Я прывяду некалькі з іх.

1. Можна ўпісаць навучальны матэрыял у шасцікутнікі, разрэзаць іх, і прапанаваць вучням сабраць мазаіку. (Прычым матэрыял можа быць як тэкставы, так і ў выглядзе малюнка альбо фота). Напрыклад,

вывучаючы ў 5-м класе тэму “Божае Нараджэнне”, можна скарыстаць дадзены прыём наступным чынам. Падрыхтаваць два абсалютна аднолькавыя наборы сказаў па тэме і падзяліць клас на дзве групы. Адна група атрымлівае шасцікутнік з надпісам “Як святкуюць Божае нараджэнне ў Вялікабрытаніі”, другая адпаведна “Як святкуюць Божае Нараджэнне ў Беларусі”. Задача абедзвюх груп пабудаваць соты, выбраўшы шасцікутнікі з неабходным матэрыялам. Пры праверцы правільнасці выканання задання варта звярнуць увагу на тое, што соты двюх груп можна злучыць, бо ў абедзвюх маецца аднолькавыя ячэйкі, тым самым зрабіць акцэнт на падабенстве беларускіх і брытанскіх традыцый.

2. Можна пакінуць шасцікутнікі пустымі для запаўнення. Гэты варыянт актуальны пры правядзенні аўдзіравання. Напрыклад, у тым жа падручніку для 5-га класа прапаноўваецца паслухаць тэкст “Pancake Day in Britain”. Пасля праслухоўвання вучням прапаноўваецца ўпісаць у пустыя ячэйкі пачутую інфармацыю, а пасля па ланцужку пераказаць тэкст. У канцы мэтазгодна ўзгадаць, што і ў Беларусі ёсць падобнае свята – Масленіца і звярнуць увагу на агульнае, што ёсць у гэтых святаў.

3. Маркіраваныя шасцікутнікі. У дадзеным выпадку шасцікутнікі з заданнямі адрозніваюцца колерам. Як гэта можна скарыстаць у кантэксце маёй тэмы? Вучням 8-га класа прапаноўваюцца шасцікутнікі, скажам, трох колераў, на якіх напісаныя назвы разнастайных святаў. Ім трэба раскласці соты па колерах, выявіць, па якім прынцыпе яны аб’яднаныя і расказаць пра кожную групу. Групы могуць быць розныя ў залежнасці ад тэмы. Скажам Bank and Public Holidays альбо Spring and Winter Holidays і т.п. І, канешне ж, праводзім паралель са сваёй краінай. Узгадваем дзяржаўныя, рэлігійныя свята, памятныя даты і г.д.

Плюсы шасцікутнага навучання:

- магчымасць арганізацыі працы ў парах, групах, індывідуальна.
- сістэматызацыя новага матэрыялу з апорай на папярэднія веды.
- інтэрактыўнасць, нагляднасць, навізна.

Але яно таго варта, бо гэты прыём дазваляе вучням праявіць творчы падыход у арганізацыі сваёй пазнавальнай дзейнасці. Асабліва такая форма працы эфектыўная на 2-й і 3-й ступенях навучання, калі ў вучняў ужо маюцца пэўныя ўменні і навыкі практычнага карыстання мовай і накоплены дастатковы моўны матэрыял.